

conspiciant, non tamen ut primi illi præfidebant, sed tamen sasso illis post Patriarchas honoratior servabatur. Id vero perspicue in ista tertia œcumenica Constantinopolens Synodo, quemadmodum & in aliis ple- risque, cernimus observatum, Præfident enim qui Summi Pontificis vices gerunt, primique proponunt & sub- signant, tamen non essent Episcopi, Theodorus Presbyter Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Gregorius Presbyter S. R. E. Joannes Diaconus S. R. E. sequuntur quatuor Patriarchæ Georgius Episcopus Constantinopolis novæ Romæ, Petrus Presbyter & locum servans sedis Alexan- driæ, Theophanes Episcopus Theopoleos, id est Antio- chiæ, Gregorius Presbyter locum gerens sedis Jerosoly- morum, Hos deinde sequitur Joannes Episcopus Thes- salonicensis & Apostolica sedis Romæ Legatus, alique deinceps Episcopi numero quinque sedis Apostolicæ ve- teris Romæ Legati.

CONCILIABULUM QUINISEXTUM

Constantinopoli in Trullo habitum ann. Chr. 692.

1. Duodecim exactis a sexta œcumenica Synodo an- nis Justiniano cognomine Rhinomete Constanti- pogonato filio rerum potente, ad clavum autem sedente Sergio Pontifice, Christiæ anno 602. habitus est Constantinopoli Orientalium Præfulum conventus in Trullo Imperialis Palatii Secretario superne fornicato, qui duos supra centum Canones considerunt: quem conventum *quidam*, id est, *Quinisextam* Syno- dum nuncuparunt, ut ei quintæ sextæque Synodorum auctoritatem conciliarent, quasi canones suppleti, qua- les duæ illæ Synodi solis fidei definitionibus istentæ non ediderant, quibus stabiliari possent Ecclesiasticæ disci- plina. Hoc ipsi Trullani Patres prætextu in sua ad Jus- tinianum Principem præcharitativa oratione, Dyocenti vi- ginti septem conveniunt Episcopi, quos inter non plures tribus & quadraginta recensentur ex his, qui sexta in Synodo confederunt. Neque vero cœtus iste censo- ri aut dici potest œcumenicus, cui nulli, ut par erat, præfederunt Apostolici Legati, non magis quam Pseu- dosynodus illa, cui Dioscorus præfuerat, de qua ex- postularunt apud Chalcedonem Apostolici Legati Diof- corum his verbis, initio quartæ Synodi accusantes: *Per- sonam judicis Dioscorus sibi assumpsit quam non habe- bat, Synodum ausus cogere præter Apostolicæ sedis au- thoritatem, quod nunquam factum est, nec fieri licitum.* Similiter secunda Synodus Nicæna, in actione sexta, Conciliabulum damnans adversus sacras Imagines a Co- pronymo coactum, præfixum eidem œcumenici titu- lum idem refellit, quoniam non interfere Occiduarum Ecclesiæ Episcopi, neque Romani Episcopi Vicarii, ut Conciliorum lege præscriptum est. Quin etiam schis- maticus iste congressus, non est veritus Romanam dam- nare Ecclesiam, eique leges, quas ab ea recipere debe- rat, auro temerario præfigere. Quamobrem sententiam damnationis, ut Beda de sexta ætate in Justiniano mi- nore, atque Anastasius in Sergio referunt, Sergius Pon- tificex in hanc Pseudosynodum dixit. Basilius porro Gor- tyniorum in Creta Episcopus, qui promiscue in turba Episcoporum confedit, & subscripsit, locum se Romæ Synodi tenere scribens, non a Romanis missionem habuit, sed a Conciliabulo Trullano dicitur causa, & in speciem dumtaxat, illam nactus est denominationem ac titulum.

2. Can. 2. Clementis Papæ Constitutiones rejicit, ut- pote ab hæreticis additione multarum rerum a pietate alienarum adulteratas. Et quidem ut alia omittam pa- rum sincera lib. 3. Constit. c. 2. quartas nuptias vocant aperiam fornicationem lib. 5. c. 6. Mariam Magdalenam a sorore Lazari distinguunt, & c. 10. absolute prohibent laicos baptizare, Et lib. 6. c. 15. baptizatos ab hæ- reticis rebaptizari jubent, eam ob causam, quia hæreti- ci non sunt Sacerdotes. Jam vero dixerant c. 7. ejus- dem libri, Philippum, qui Simonem Magum in Samaria baptizavit, fuisse Christi Apostolum, quod est evidenter falsum, Et lib. 7. c. 24. jubet servari dies Sabbati & Dominicæ, Et lib. 8. c. 4. negant Jacobum fratrem Do- mini, fuisse Apostolum. Et c. 26. 27. 28. manum imponi volunt Subdiacono & Lectori & Diaconissa, dum ordinarunt, Et c. 32. negant ordinari Exorcistas; Et c. 38. asserunt ancillam soli Domino obsequentem, re- cipiendam ad Sacramenta; sed si cum aliis congressum habeat, rejiciendam.

3. Can. 6. Prohibet Hypodiaconis, Diaconis, Presby- teris uxorem ducere. Canon tamen 13. schismaticæ hu- jus Pseudosynodi non modo permittit ex uxoris ali-

quos ad ordines Hypodiaconorum, Diaconorum, & Presbyterorum promoveri, verum etiam hoc statuit, ut maritali affectu, & usu cum uxoris cohabitent, so- lo excepto tempore quo sacro ministerio functuri sunt. Et Romanæ Ecclesiæ vitio vertit, quod a promovendis ad sacros Ordines perpetua continentia exigat promissionem. Videndus est Nicænus can. 3. cum Scho- liis nostris: itemque Ancyranus canon. 10. cum nostris ad eum observationibus. Prohibet nihilominus Trullar- nus can. 12. Episcopos, seu generalius Ecclesiæ Pra- latoros *non uxorem suam* ullum unquam tempore uxoris copulari, etiam ante consecrationem ductis, Ceterum cum Trullani exaltatum impugnent Ecclesi- sticum prætextu Canonis Apostolis attributi, qui tamen peræque meminit Episcoporum, ac Presbyterorum, at- que Diaconorum, fateantur necesse est se Canonem il- lum aperte infringere, dum id quod Presbyteris permit- tunt & Diaconis, hoc ipsum Episcopis prohibent. Sic vero decrevit attributus Apostolis can. 5. *Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus uxorem suam ne rejiciat reli- gionis prætextu: sin autem egerit, segregetur; & si per- severet, deponatur.* Veruntamen longe aliter exponen- dus est ille Canon, ut nimirum ablata prorsus tori so- cietate, curam uxoris gerat sacer Clericus & sollicitu- dinem in omnibus salutem illius tum animæ tum cor- poris concernentibus. Sic enim sanctus & magnus ex- ponit Pontifex Ecclesiæque Doctor Gregorius lib. 7. epistol. 36. nam Carthaginens Concilium nomine se- cundum, quod vulgo Siricii Papæ temporibus attribuitur, cum tamen sit ordine postremum, atque ad Cæle- stini tempora referendum, canon. 3. Presbyterorum & Diaconorum omnimodam continentiam ad Apostolo- rum refert institutionem, hisce verbis: *Ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque custo- diamus.*

4. Can. Quinisextus 32. Armenos reprobatur vinum aqua non permiscens in sacro Altaris ministerio. Damnat præterea hæreticos hydroparatas seu Aquarios, qui solam in Calice aquam ad Altare offerrebat: quos etiam perstringit scribens in Mathæum Chryostomus. Eisdem Concilium Carthaginens tertium pariter dam- nat, canon. 24. atque his omnibus antiquior Cypria- nus martyr epist. 63. Trullanus iste Canon vino permi- scendam esse in sacro Calice aquam, testimoniis confir- mat Jacobi Apostoli, & Basili. Vide can. 2. de Con- sect. dist. 1. Vetusissimus præterea scriptor Justinus martyr. Apol. 2. versus finem, de fidelium communio- ne, sic ait: *participare de eodem panis Eucharistico & vino & aqua, scilicet, qua vinum ante consecrationem dilu- tum fuit.* Vide superius can. 2. Concilii Bracaren- sium quarti, cum ibi annotatis.

5. Can. 42. Statuit vagos & per urbem discursantes Eremitas compellendos, ut vel in communibus Mona- steriis cum Monachis profectantur, vel ad solitudinem retrudantur, quo repta exequantur quod nomine Ere- mitarum, hoc est deserti incolarum præ se ferunt. Re- quire superius circa vagos Monachos Chalcedonensem can. 4.

Can. XLV. *Quoniam intelleximus in nonnullis mulie- rum Monasteriis mulieres, que sacro illo amictu sunt induenda, prius sericis & omnis generis vestibus, præ- terea auro & mundis auro & gemmis variatis ab iis, qui illas ducunt, exornari: Et sic ad Altare acceden- tes exui tanto opum apparatu, & statim in illis fieri ha- bitus benedictionem, illisque nigro amictu indui: statui- mus ne hoc deinceps fiat. Neque enim fas est, ut que jam propria voluntate omnem vitam incanditatem depo- suit, & eam, que secundum Deum est, vitam agende ra- tionem complexa est, firmisque ac stabilibus rationibus eam confirmavit, & ita ad Monasterium accessit, per eum qui interit ac fuit mundum, quorum jam oblitæ erant, memoriam revocet. Et ex eo concept reddatur, ejusque anima perturbetur instar exundantium fluctuum buccæ & illuc versantium: ut nec nunquam lacrymam emittens cordis per compunctionem ostendat; sed etsi exigua aliqua, ut est consentaneum, lacryma exierit, non magis propter affectionem, quam habet propter exercitata- rium certamen, quam propterea quod mundum & mun- dana relinquat, eam videntibus profuissis putetur. Id- que ipsum diu ante decreverat Concilium Carthaginen- se quartum can. 12. *Sanctimonialis virgo cum ad conse- crationem suo Episcopo afferretur, in talibus vestibus am- plicetur, qualibus semper usura est professioni & sanctimo- nie aptis.**

Can. XLVII. *Neque mulier in virorum Monasterio, neque vir in mulierum dormiat. Extra offendiculum enim & scandalum fideles esse oportet, & ad id quod de- corum & honestum Deoque gratum est, vitam componere.* Si quis

Si quis autem hoc fecerit, sive Clericus, sive Laicus, segregetur.

6. Can. LII. *In omnibus sanctæ Quadragesimæ jejuniis diebus, præterquam Sabbato & Dominica, & sancto An- nuntiationis die, fiat sacrum præsanctificationum myste- rium.*

Ἐπίσκοπος ἢ τῶν πρεσβυτέρων ἢ τῶν λειτουργῶν. Iste notandus Græcicæ Ecclesiæ ab antiquo ritus, ut feriis Quadra- gesimæ sacra Missa nequaquam celebretur; sed tantum præsanctificata offerantur, ut moris apud nos est sancto Parasceves die. Balsamon in hunc locum inquit: *Præ- sanctificationum Liturgiæ non intelligimus sacrificium in- criminationum, sed additionem seu oblationem sacrificii jam antea peracti & oblati.* Atque hanc istius Canonis ra- tionem perhibet, quia per sacrificium gaudium & Ec- clesiæ solemnitas exultatio celebratur, quæ minime con- venit diebus poenitentia & luctus. Idcirco Laodiceni Concilii can. 49. oblationes fieri ac festa Martyrum iis- dem diebus celebrari prohibet. Et Laodicenæ pariter can. 51. statuit festa hæc & oblationes tunc occurren- tes in Sabbata vel Dominicis ejusdem Quadragesimæ transferri.

7. Can. 55. Sabbatorum jejunia etiam in diebus Qua- dragesimæ reprobatur, uti & reliquis anni partibus di- versum damnans Ecclesiæ Romanæ usum, cui etiam arroganter & stolidè jubet ut inviolabiliter servet Apo- stolorum canon. 65. prohibentem Sabbatorum & Do- minicarum jejunia. Quidquid sit de primis Quinquaginta sub nomine Apostolorum canonibus, sancta Dei Ecclesiæ reliquis hunc numerum excedentibus omnem derogat auctoritatem; & qui primus canones sub no- mine Apostolorum compilavit Dionysius Abbas, non plures quam quinquaginta tradidit. Ceterum de jeju- niis Sabbatorum investiga, quæ tractavi ad Laodice- num can. 50.

8. Can. 63. Legi vetat falsas & confictas martyrum historias, sed igni tradi jubet. Balsamon in hunc lo- cum fidem & diligentiam Simeonis Metaphrasis com- mendat, qui ex antiquioribus Sanctorum vitis plera- que falsa & commentitia, que irreperant eliminavit, edito hac de re libro castigatore. Laudem quid- em eo nomine meretur Metaphrastes, sed non inte- gram. Haud enim pauca spuria & fabulosa suam in historiam nimia ex credulitate congesti spongia litura- que digna, ut eruditè advertunt, & passim Baronius ad- monet.

9. Can. LXIX. *Nulli hominum liceat, qui sit in lai- corum numero, intra septa sacri Altaris ingredi; nequa- quam tamen prohibita ab eo potestate & auctoritate Im- periali, quandoquidem voluerit dona Deo offerre ex an- tiqua traditione.*

Balsamon privilegii hujus Imperatoribus Byzantinis in- dultis causam refert ad Imperatoriam unctionem, qua dicit illos Imperio simul & Clero inaugurari: Cete- rum ista unctio non erat ex divina institutione orta, qualis erat Regum Israelitici populi, & qualis est Re- gum Franciæ, si habeatur fides Hincmaro Rhemenis & Flodoardo, scripto tradentibus delapsam celitus ampul- lam fuisse, quando primus Christianus Francorum Rex Clodovæus baptismum de manu Remigii Rhemenis Epi- scopi suscepit. Quæ Rhemis etiam nunc religiose asser- vatur, & qua inungi solemne est Franciæ Reges quum regnum auspiciantur; qua peracta unctione mirifica, stru- mas seu scrofulas solo suo contactu curandi potestate pollent deinceps, ut quotannis in hominum militibus eo morbo correptis experientia firmat. Quæ sane cu- randi ratio supra communes naturæ vires alurgit. Mi- rum tamen est, Gregorium Turonensem, qui suas in historias miracula quævis congerere solet, nihil illius ampullæ celitus delatæ meminisse. Circa Rhemensem Regnum Galliarum unctionem, historiam prodigiosam scri- bit Flodoardus, Heribertum Aquitania potentissimum Comitum omni opera connoxium fuisse, ut filius suus crearetur Rhemenis Episcopus, ad hunc finem ut pote- state ungeri Regem penes Rhemensem Antistitem con- stituta, non alius Gallorum Rex ungeretur vel habere- tur, quam is quem ipse electum & unctum vellet. Mi- nitri vero Comitibus moræ omnis impatientes Scullum Rhemensem Episcopum veneno flagitiosissime sustule- runt. Quo factò filius Heriberti Comitum necdum quin- quennis electus & consecratus est in Rhemensem Ar-chiepiscopum, Joannis Papæ decimi scandalosa plane dispensatione, qui munia interim Episcopalia in ea Ec- clesiâ Episcopo Suesfontensium Abbati delegavit. Hac refert Flodoardus lib. 4. hist. Rhem. c. 19.

10. Ut autem ad Constantinum Imperatorem regre- diamur. Posterioribus sæculis tanta hic ambitione su- Cabassitii, Notitia Ecclesiastica.

pra omnem sacrosanctæ Ecclesiæ dignitatem ab ipsis Græ- canici schismatis exordiis se efferebat, ut intra Templi sacrarium ea celsitudine solum suum sic elevarer, ut Patriarchæ Cathedra ad ejus pedes demissa esset. Qua de re Innocentius Papa tertius Constantinopolis Impe- ratorem & admonet, libereque coarguit, c. solita, de majorit. & obedient. Nicetas Choniates in Andronico Comneno refert, hunc ipsum Imperatorem pro mercede sibi concessa a Patriarcha indebite circa nuptiarum ex- affinitate impedimentum dispensationis, permisisse ut Cleri subfellia tollerentur alius, quatenus lateri Imperi- ali Patriarcha quodammodo assideret, univèrsaque Cleri series. Verum post solemnem eo nomine pronun- ciatam Imperatori gratiarum actionem, in qua Davidi- cum illud Imperatori applicabant, *Oculi mei ad fideles terre ut sedent tecum*: ipsum Andronicum postredie cum insigni totius Cleri pudore ac ditione iustif- cum insigni totius Cleri pudore ac ditione iustif- se, ut ad pristinam mensuram Patriarchæ Clerique fe- dilitia rursus deprimerentur: quin & in hoc ipso Con- ciliabulo Justinianus Rhinotmetus Imperator primus ante omnes Patriarchas Canonibus subscripsit, a Con- stantino Pogonato patre degener, qui post omnes Episcopos sextæ Synodo, nec nisi his rogantibus sub- scripsit.

11. Locus hic est veterum testimonia congerendi cir- ca Clericorum supra quoscumque Laicos, etiam Impe- ratores Orbis, in locis præfæctis sacris processiones, quæ hac nostri sæculi face tanta indignitate violantur. Scribit Theodoritus lib. 5. hist. Eccles. c. 17. Magnum Theodosium, cum Mediolani versaretur, ex medio Tem- pli gremio ad altare processisse offerendi causa, facta- que oblatione constituisse post Cleri confessum intra San- ctuarii cancellos. Hoc ut advertit Ambrosius Episco- pus, misso Diacono Theodosium admonuit, solis fas esse Sacerdotibus & Diaconis in Sanctuario consistere, mandavitque ut inde ad Laicorum loca digrederetur: purpuram enim facere Imperatores, sed non Sacerdo- tes. Respondit Theodosius excusando se non per ambi- tum intus constitisse, sed sola consuetudine adductum, quam Constantinopoli didicerat, habere vero se gra- tiam Episcopo Ambrosio pro hac admonitione pater- na: simulque morem gessit & exivit. Regressus postmo- dum Constantinopolim, cum solitam oblationem ad Altare contulisset, memor hujus moniti se extra Præ- byterium ad populi stationem recepit. Tum Nectæ- rius Episcopus rogatum misit, ut pristinam sedem resu- meret, at Imperator: *Hoc demum didici (ait) quan- tum sit inter Imperatorem & Sacerdotem discriminis, & vix tandem reperi sincerum unum veritatis Magistrum Ambrosium, quem solum Episcopum hoc dignum nomine cognovi.*

12. Gregorius quoque Nazianzenus orat. ad cives tum. percul. sic Præfæctum alloquitur: *An me libere lo- quentem equo animo feretis? Nam vos quoque Imperio ac throno meo lex Christi subjicit; Imperium enim nos quoque gerimus, addo etiam præstantius & perfectius: nisi vero equum est Spiritum carni falces submittere, & caelestia terrenis cedere: Sed non dubito, quin hanc dicendi libertatem sis accepturus in optimam partem, utpote sacri gregis mei ovis sacra, magnique Pastoris alumna.*

13. Apostolici vir spiritus & ætatis Ignatius Ep. ad Philadelphios his etiam altiora sapit & docet ita lo- quens: *Præfæcti obediam Cæsari, Præfæctis autem mili- tes: Diaconi quoque Sacerdotibus, & Sacerdotes simul & Diaconi & reliquis Clerus omniisque Populus, milites quo- que & Præfæcti, & Cæsar obtemperent Episcopo: Episcopi vero Christo, sicut & Christus obtemperavit Patri; & ita unitas a cunctis servabitur.*

14. His convenientia prædicat Joannes Chryostomus in Matth. hom. 83. sacros sic alloquens Ecclesiæ mini- stros: *Si quis dux militis, si Præfæctus, si Princeps dia- demate coronatus indigne accedat: prohibe: majorem illo habes dignitatem: propterea vos Deus hoc tali honore in- signivit, ut talia discernatis.*

15. Carolus Magnus laicos indebitum sibi locum ven- dicantes optimates sic reprimit, lib. Capitular. c. 290. *Si quis indebitum sibi locum usurpaverit, nulla se igno- ratione defendat; si quoque plane sacrilegus reus, qui hoc at- tentaverit.*

16. Huc pertinet præallegatum caput, solita, de majorit. & obed. quo Innocentius tertius Imperatorem admonet, Episcopum præfæcti Principibus debere, utpote in altiori dignitatis & potestatis gradu constitu- tum, quanto caelestia terrenis, spiritalia & divina corporalibus humanis antecellunt. Nota historia est sancti Martini Turonensium Episcopi apud Severum Sul- pitium, & alios, ut se gesserit in mensa Imperatoris Maximi. Quin etiam Valerius Maximus de religione populi Romani, quamvis fallorum ac inanum Deo- rum cultui addicti, & præterea innumeris triumphis & amplif-